

ani nezískali doklad“. A práve preto G. Kiliánová, riaditeľka Ústavu etnológie SAV, ukončila akciu blahoželaním V. Gašparíkovej k zakončenému dielu.

Ku kladom odborného stretnutia patrí aj skutočnosť, že sa poriadatelia akcie rozhodli vydať zborník odprednášaných referátov, ktorý bude rozšírený aj o ďalšie príspevky venované mnohostrannému dielu Franka Wollmana.

Anna Zelenková

Sienkiewicz a Kaltenleutgeben

Na západ, presnejši na západojih od Vídně leží Kaltenleutgeben. Dnes se toto městečko dotýká hranic hlavního města, v 19. století však bylo od něho dostatečně vzdáleno. Navíc bylo tehdy obyčejnou vsí, již podnikavý doktor Winternitz proslavil tím, že v ní zřídil vodoléčebný ústav. Vedle relativní vzdálenosti od Vídně přispívala k vzhlasu Winternitzových lázní především příroda, neboť Kaltenleutgeben leží v protáhlém zeleném horském údolí. Střed lázní tvořily tehdy moderní budovy Winternitzova ústavu, dále divadelní a koncertní hala a konečně rozsáhlý promenádní park. Tak tomu bylo v 19. století, v současnosti je parková prostora varovně ohrazena.

Na sklonku 19. století k sobě Kaltenleutgeben lákal vyšší společenské kruhy, mimo jiné také z Polska, přesněji řečeno ze všech tří záborů. Mezi jinými přilákal rovněž Henryka Sienkiewicze, jemuž se lázně natolik zalíbily, že je navštěvoval více než jedno desetiletí, střídavě zde pobýval v letech 1885 až 1896. Střídal proto, že byl duše nestálá, neustále cestoval a měnil místa svého pobytu. Právě se o něm, že půlku svého života strávil na cestách. Poznal snad všechny evropské země, navštívil i Ameriku a Afriku. Kaltenleutgeben byl tedy pouze jedním z četných míst jeho pobytů.

Poprvé se do Kaltenleutgeben uchýlil roku 1885 krátce po smrti své první manželky. Byl nervově vyčerpan a lázně mu prospěly. Později je navštěvoval i se svými dětmi a s rodiči své první ženy. Lázeňská budova, v níž pobýval, se jmenuje Adolfs Hof a stojí naproti kostela (Pfarrgasse 3).

V Kaltenleutgeben nebyl Henryk Sienkiewicz neznámou osobou, neboť jeho prózy se už tehdy překládaly do němčiny.

Sienkiewicz měl poněkud zvláštní druh psaní, svá velká díla psal na pokračování na nejrůznějších místech Polska a Evropy. Kaltenleutgeben byl pochopitelně jedním z těchto míst, v němž dokončoval *Potopu* a napsal větší nebo menší části *Pana Wolodyjowského*, *Bez dogmatu*, *Rodiny Polanieckých* a *Quo vadis*. Psal zde i své publicistické příspěvky. Když jej v listopadu 1889 zastihla zpráva o smrti Tyta Chalubińskiego, okamžitě napsal o tomto lékaři a propagátorovi podhalanské kultury hřejivou vzpomínku.

Henryk Sienkiewicz tak v Kaltenleutgeben prožíval chvíle, jichž se mnohým postavám jeho děl nedostávalo. Napsal kupř. román *Ve větrech*, jenž se odehrává v bouřlivém roce 1905. Jeho hrdinové se neustále chystají na cestu do západoevropských lázní, mimo jiné také do Karlových Varů, ale spisovatel jim v tom zabrání. Učiní tak nejkrásnějším způsobem – tragickou smrtí jedné z hrdinek, která se stane obětí vražedného útoku lůzy; po zákonu klasického tragismu je to hrdinka nejmladší.

Nepochybně nejintenzivněji prožíval Sienkiewicz v Kaltenleutgeben děje *Pana Wołodyjowského*, neboť události tohoto románu měly alespoň částečně dosti společného s místem spisovatelova pobytu. V *Panu Wołodyjowském* Sienkiewicz líčí boje Poláků s Turky a Tatary v 17. století. V románě, zejména v jeho závěru se objeví Jan Sobieski, který deset let po vítězství nad Turky na ukrajinsko-polském pomezí, osvobozoval od těchto hord město Vídeň a jeho okolí. Líčil-li proto obrovskou tureckou záplavu hrnoucí se na Polsko, měl nesporně na mysli i vojenské události, k nimž došlo roku 1683 u Vídně. V *Panu Wołodyjowském* popisuje začátek tureckého tažení těmito slovy: „V okamžiku, kdy byl rozvinut prorokův prapor, kdy na bráně serailu a věži seraskerátu byly vyvěšeny bunčuky a kdy ulemové začali hlásat svatou válku, hnula se polovina Asie a celá severní Afrika. Sám pádišáh stanul zjara na kučunkaurské planině a začal shromažďovat vojenskou moc, do té doby nevidanou. Sto tisíc sipáhů a janičárů, výkvět tureckého vojska, dostavilo se k jeho posvátné osobě, a pak začala přicházet vojska ze všech nejuvzdálenějších končin i usedlostí. Nejdříve přitáhli ti, kteří sídlili v Evropě.“ Výčtu turecké vojenské síly věnoval Sienkiewicz v *Panu Wołodyjowském* celou kapitolu. Zcela nepochybně ji psal s vědomím, že cosi podobného se odehrávalo i při pozdějším ohrožení Vídně.

Naposledy se Sienkiewicz v Kaltenleutgeben léčil roku 1896, sto a jeden rok po tomto datu mu jedinec Ignacy Moś z Poznaň osadil na Adolfs Hofu pamětní desku. Cititelé Sienkiewiczova díla tedy stále žijí.

František Všeticka